

בס"ד. משיחת ש"פ מקץ, שבת (ד') חנוכה, מבה"ח טבת ה'תנש"א.

תרגום מאידית

מ"תורה אור", כמובן מהלשון עצמו שבנוגע ל"מצוה" כתוב "נר" ובנוגע ל"תורה" כתוב "אור", שאור הנר הוא מועט מאור סתם (אור היום⁶), וכדברי חז"ל⁷ עה"פ "תלה הכתוב את המצוה בנר לומר לך מה נר אינה מגינה אלא לפי שעה אף מצוה אינה מגינה אלא לפי שעה, ואת התורה באור לומר לך מה אור מגין לעולם אף תורה מגינה לעולם"⁸, וכמבואר בכ"מ⁹ שמצוה נמשלה לנר, "נר יחידי ופרטי"¹⁰, כיון שמצוה היא "גילוי הארה פרטית"⁹, כל מצוה קשורה עם מדידה והגבלה, עד ש(רוב) מצוות "תלויות"⁹ בזמן ומקום¹¹, משא"כ תורה

א. בנוגע לנר חנוכה – אומרת הגמרא¹ (והובא בהלכה²), ש"הרגיל בנר³ הויין לי בניס תלמידי חכמים", ופרש"י: "דכתיב⁴ כי נר מצוה ותורה אור, על ידי נר מצוה דשבת וחנוכה בא אור דתורה".

וידועה השאלה בזה: מהו הטעם וההסברה בזה שדוקא הרגיל בנר חנוכה מקבל שכר ד"בנים תלמידי חכמים"⁵?

הא דכתב רש"י, שלומדים זאת מהפסוק "כי נר מצוה ותורה אור", ש"על ידי נר מצוה .. דחנוכה בא אור דתורה" – אינו אלא ראי', אבל אין זה טעם והסברה על השייכות ביניהם; זה רק מעביר את השאלה על הפסוק (ע"פ פירוש רש"י), מדוע "נר מצוה" (דחנוכה) מביא ל"תורה אור".

ב) דברי רש"י עצמם (בפירוש הכתוב "נר מצוה ותורה אור") צריכים ביאור:

כיצד אפשר לומר ש"נר מצוה" מביא ל"תורה אור": "נר מצוה" הוא למטה

(6) בשל"ה בתחלתו פירוש "אור" – "מדורה גדולה". אבל באוה"ת משלי עה"פ (ע' תקסט), וכ"ה בקונטרס עה"ח בתחלתו, שע"פ מאחז"ל בסוטה (שבהערה הבאה) "משמע דאור היינו אור היום וכ"מ ממש"ש כיון שעלה עמוד השחר כו', ולכאורה לא כמ"ש בשל"ה מדורה גדולה, דאור היום עדיף גם ממדורה גדולה".

(7) סוטה כא, א.

(8) וראה גם פרש"י משלי שם: "כמו שהאור מאיר לעולם תמיד כך התורה עומדת זכותה לעולם על האדם, זכות מצוה לפי שעה כאור הנר".

(9) אוה"ת משלי שם ע' תקע. קונטרס עה"ח פ"ב.

(10) של"ה שם.

(11) לא מיבעי במצוות שחיובם רק בזמן לזמן, אלא אפילו ב"מצוות שהן תדירות", בכל יום, כמו ק"ש ותפלה, הרי חיובם הוא בזמנים קבועים ביום, ולא עוד, אלא, שאפילו שש המצוות ש"חייבן תמיד לא יפסק מעל האדם אפילו רגע אחד בכל ימיו", אמנת ה', יהודו, אהבתו ויראתו כו' (אגרת המחבר בריש ספר החינוך) – הם גם בגדר הזמן, אלא שזמנם הוא כל רגע ורגע*.

(* ולהעיר גם ממארח"ל (הנ"ל בפנים) "מצוה אינה מגינה אלא לפי שעה". דקאי (בפשטות) גם על המצוות שחייבן תמיד בכל רגע – מכיון שגם מצוות אלו שייכות לעולם שהוא בגדרי הזמן (וראה מקומות שנסמנו לעיל הערה 9).

(1) שבת כג, ב.

(2) טוואר"ח ריש הל' חנוכה (סתרע"א) ובנ"כ.

(3) ויש גורסין: בנר חנוכה (כ"ה גירסת הר"ח, הרא"ש, הר"ף, המאירי. ועוד), או: בנר חנוכה ושבת (כ"ה גירסת הר"ף) – ראה דק"ס כאן).

(4) משלי ו, כג.

(5) ובפרט שבהמשך הגמרא שם מביא עוד דברים ששכרם הוא מדה כנגד מדה: "הזהיר במוזהה וזכה לדירה נאה, הזהיר בציצית וזכה לטלית נאה, הזהיר בקידוש היום וזכה וממלא גרבי יין". ומסתבר שגם "הרגיל בנר הויין לי בניס ת"ח" הוא מדה כנגד מדה. וראה מאירי שם.

כס' מנורת המאור (נר ג' כלל ד' סוף ח"ב) מבאר: "לפי שמצוה זו היא תקנת חכמים, הזהיר בה יצאו ממנו בניס ת"ח .. גמולים הבאים מדה כנגד מדה". אבל לפי"ז הרי כן צ"ל ע"י קיום כל תקנת החכמים, וצ"ע מהו השייכות לנר (חנוכה) ודוקא.

בגלל נס פך השמן (אע"פ שלכאורה העיקר הי' נצחון המלחמה) – כיון שהמלחמה והנצחון דחנוכה הי' (בעיקר) בנוגע לעניינים רוחניים, בענין הנרות, "נר מצוה ותורה אור": "בבית שני כשמלכי יון גזרו גזירות על ישראל ובטלו דתם ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ומצות כו"²¹, "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך"²², "כתבו לכם על קרן השור כו"²³, ותוכן הישועה דחנוכה הי' בנצחון ד"נר מצוה ותורה אור", חיזוק והתגברות חדשה – מתוך מסירת נפש – על כללות התורה והמצוות.

ועפ"ז יש לומר הטעם לכך ש"הרגיל בנר (חנוכה) הויין לי בנים תלמידי חכמים" – כיון שהכוונה בהדלקת נר חנוכה היא: ההתחדשות בכללות אור התורה והמצוות ("נר מצוה ותורה אור") ולכן "על ידי נר מצוה (דחנוכה) בא אור דתורה"²⁴, שזה ("אור דתורה", "בנים ת"ח") כולל גם את כל המצוות – ובפרט שתלמוד גדול שמביא לידי מעשה¹³.

ג. ועדיין צריך להבין בכללות ביאור הענין:

"נר מצוה" (אפילו דחנוכה, שקשור עם כללות התומ"צ) הינו בכל זאת מצוה פרטית, שהיא כ"נר" (ומגינה לפי שעה) בערך ל"תורה אור" (שמגינה לעולם), שהיא המקור ל"נר מצוה", כנ"ל. ויתירה מזו: נר חנוכה היא מצוה שהזמן גרמא – קיומה היא דוקא בשמונת ימי

נמשלה לאור, אור גדול, כיון שתורה היא למעלה ממדידה והגבלה, "תלמוד תורה כנגד כולם"¹², וגדול תלמוד שמביא לידי מעשה¹³, תורה היא למעלה בפרט מזמן ומקום (עד ש"העוסק בתורת כו' כאילו הקריב כו"¹⁴, גם בזמן הזה כשאין ביהמ"ק קיים). חיוב לימוד התורה הוא תמיד, בכל זמן ובכל מקום¹⁵ – ואינו מובן הא דכתב רש"י ש"על ידי נר מצוה כו' בא אור דתורה", בו בזמן ש"תורה אור" היא למעלה מ"נר מצוה"¹⁶?

ואדרבה: "תורה אור" היא המקור ד"נר מצוה", כפשטות הענין שתורה מצוה על המצוות; והמצוות ("נר מצוה") הנם הכלים (נר) ל"תורה אור"¹⁷. ובפרט מצות נר חנוכה שהיא מצוה מדברי סופרים¹⁸.

ועוד: "נר מצוה" מורה בפשטות על כל המצוות¹⁹, לאו דוקא על מצות נר חנוכה (ונר שבת). וא"כ כיצד לומדים מזה שדוקא "על ידי נר מצוה דשבת וחנוכה בא אור דתורה"?

ב. ויובן זה ע"פ המבואר בכ"מ²⁰ הטעם לכך שנס חנוכה נקבע בנרות

(12) משנה ריש פאה.

(13) קידושין מ, ב. וש"י.

(14) מנחות בסופה.

(15) ראה לקו"ת במדבר יג, א"ב.

(16) ע"ד השאלה ברד"ה נר חנוכה תרס"ו (ע' קי), וראה גם שערי אורה ד"ה ככה"ב בכסלו פנ"ג.

אבל השאלה שם היא על הפסוק, "למה מקדים נר מצוה לתורה אור, והר"ל להקדים תורה למצות".

(17) שערי אורה שם. וראה גם תו"א תצוה פא,

ד; אוה"ת שם ע' א'תקנ: התורה היא אור שהיא

מאירה את הנר, שנו מצוה היא כלי לאור התורה,

והתורה היא אור וחיות המצוות.

(18) רמב"ם הל' חנוכה פ"ג ה"ג.

(19) כמובן גם מדרח"ל הגי' (סוטה שבהערה

7) עה"פ.

(20) תו"א כט, א, ל, א, לב, א ואילך. שערי

אורה שם פמ"א"ב. פנ"ג. סה"מ תקס"ג ע' נו.

אתהלך לאוניא ע' סג ואילך. ועוד.

(21) רמב"ם שם ה"א.

(22) נוסח הודאת "ועל הנסים" דחנוכה.

(23) ראה ירושלמי חגיגה פ"ב ה"ב. מגילת

תענית ספ"ב. ב"ר פ"ב, ד. פט"ז, ד. פמ"ד, יז. ועוד.

וראה תו"א וישב ל, א.

(24) ראה ער"ז פירוש הרי"ף לעין יעקב שבת

שם. אבל שם לא מבאר השייכות לענין הנו

("הרגיל בנר") דוקא.

הרי הם נקראים בפסוקי³¹ "נר תמיד".
ואחד הפירושים בזה הוא, כיון ש"כל
לילה ולילה קרוי תמיד כמו שאתה
אומר³² עולת תמיד ואינה אלא מיום
ליום כו"³³.

הקרבן תמיד הקריבו רק פעמיים
ביום³⁴, ובוה גופא – ה"ז נמשך שעה
אחת³⁵ – אלא "תמיד": עושים זאת
באופן קבוע, תמיד בכל יום ויום, ועד"ז
בנוגע להדלקת המנורה – בכל לילה
ולילה, ובאופן שזה בוער במשך הלילה.

וע"פ דיוק לשון התורה "תמיד",
ובפרט שרוב המפרשים מבארים
שהכוונה היא "תמיד" ממש³⁶, מסתבר
לומר (בכדי שלא להגדיל המחלוקת),
שגם לפי פירוש הנ"ל פירושו ד"תמיד"
הוא, שכיון שמדליקים זאת באופן תמידי
(בכל לילה ולילה) יש לזה פעולה
תמידית בכל המעט-לעת כולה [ע"ד

החנוכה, ובהם עצמם – בזמן הדלקת
הנרות דוקא "משתשקע החמה"²⁵,
ושיעור מסויים כמה זה צריך לבעור²⁵,
ולאחר מכן ה"ז נפסק ויהודי (יכול
ו) צריך להתעסק עם מצוות אחרות ועם
לימוד התורה בכלל – כיצד א"כ יש
בכוחה של מצוה פרטית ("נר מצוה")
דיהודי כח להביא "תורה אור", כללות
התורה והמצוות (כולל – המצוה
דתלמוד תורה ("בנים תלמידי חכמים"),
שהיא מצוה תמידית), ולא רק בשעת
הדלקת נרות חנוכה, או בימי החנוכה
בכלל, אלא במשך כל ימי השנה, ובפרט
באופן ד"בנים ת"ח", שזה נמשך בדור
שלאחרי זה, ועד סוף כל הדורות²⁶.

ויובן זה ע"י ההשוואה עם נרות
המנורה בביהמ"ק – שנרות חנוכה הנם
זכר ל(הנס שהי' עם)נרות המקדש²⁷:
אע"פ שנרות המנורה יש להם זמן
מסויים – הדליקו אותם בין הערביים
והם צריכים לבעור (לרוב הדיעות)
"מערב²⁸ ועד בוקר"²⁹, ולא ביום³⁰ –

(25) שבת כא, ב. וראה אנציקלופדי תלמודית
ערך חנוכה (כרך טז ס"ע שה ואל"ך). וש"נ.

(26) שהרי גם הבנים ת"ח בודאי ידליקו נר
חנוכה, ויקיימו בהם "הרגיל בנר הויין ל" בניס
ת"ח".

(27) רמב"ם שם ה"ב. טוא"ח ר"ס תרעא.

(28) תצוה כז, כא.

(29) וגם לדעת הרמב"ם (הל' תמידין ומוספין
פ"ג ה"ב) ועוד, שמדליקים הנרות (לא רק בין
הערביים, "מערב ועד בוקר", אלא) גם בבוקר – הרי
ההדלקה היא "כמדה יהיה דולק מערב ועד בוקר"
(שם ה"א), כלומר, הדלקה לחצי מעט-לעת, ואח"כ
(בבוקר) חזר ומדליק לחצי מעט-לעת, ולא באופן
ד"נר תמיד" כפשוטו. ונוסף לזה: יש מפרשים שגם
לדעת הרמב"ם יש הבדל בין בוקר לבין הערביים,
שכבוקר אין מצוה חיובית להדליק כל הנרות, אלא
אם מצאם כבויים מדליקים, ובין הערביים צריך
לכבות כולם ולחזור ולהדליקם (ראה אנציקלופדי
תלמודית ערך הדלקת הנרות (פרק ח – ס"ע שיב"ג,
וש"נ). וראה הערה הבאה.

(30) והטעם י"ל – כי עיקר תועלת האור היא
בלילה, זמן החושך, משא"כ ביום – שרגא בטיהרא

מאי אהני* (ראה ת"א וישב ד"ה בכ"ה בכסלו (כט,
א), ובהגהות לשם באוה"ת רע"ט, א). [וראה אוה"ת
שם רצה, א: ז' נרות הם ז' מדות שבמל' הנק' נר,
אבל ביום מאירים ז' מדות דאצי' לכן שם ליכא
חושך, א"כ זיכרן המדות אז הוא ע"י אור היום
דעדיף מנר].

ועפ"ז יש לומר שגם לדעת הרמב"ם עיקר ההדלקה
היא בלילה (הזמן המפורש בקרא – "מערב ועד
בוקר").

(31) ר"פ תצוה (כז, ב). אמור כז, ב.

(32) פינחס כה, ו.

(33) פרש"י תצוה שם. אמור שם. פרש"י הגיגה
כו, ב. וראה ר"א שם תצוה שם. וראה בכ"ז
אנציקלופדי שם ע' שי"ג.

(34) פינחס שם, ג.

(35) פסחים רפ"ה.

(36) כדעת הרמב"ם הנ"ל הערה 29. ויש
מפרשים (נסמן בלק"ש ח"ח ע' 98 הערה 48),
שלדעת הרמב"ם המצוה היא שהנרות יהיו דולקים
תמיד (כפשוטו לשון הרמב"ם בשהמ"צ שלו (מ"ע
כה): שנוצטוו לשון הדליק הנרות תמיד לפני ה').
וגם לרוב הדיעות (שמצוות ההדלקה היא "מערב
ועד בוקר"), לדעת רובן המצוה היא שנו המערבי
יהי דולק תמיד (נסמן באנציקלופדי שם).

(* ל' חז"ל – חזו"ן ט. ב.

(ג) ויתירה מזו – במצות תלמוד תורה: אע"פ שחיובה הוא תמידי (יותר מבשאר המצוות, כולל מצות צדקה, ועאכו"כ ציצית שחיובה הוא רק ביום ולא בלילה⁴⁵) – מקיימים רוב בני את מצות תלמוד תורה בזמן קבוע ביום, כדאיתא בגמרא⁴⁶ "הרבה עשו כרבי ישמעאל ועלתה בידן, כרשב"י ולא עלתה בידן", דוקא אצל יחידי סגולה (רשב"י וחבריו) "תורתם אומנתם"⁴⁷, משא"כ אצל "הרבה" תלמוד תורה הוא בחלק מסויים של היום (כיון שבחלק היום עוסקים בעבודת האדמה וכיו"ב), עד שכמה יוצאים יד"ח ב"פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית"⁴⁸, ועי"ז מקיימים "לא"⁴⁹ ימוש ספר התורה הזה מפין⁵⁰ (הפעולה התמידית דתורה)⁵¹. ונוסף לזה, ישנן מצוות שדוחות תלמוד תורה (מצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים, ועוד⁵²).

ע"פ הנ"ל מובן דהא שמצוות קשורות ותלויות בזמן ומקום, עד מצוות שהזמן גרמא, בזמן קבוע ביום – אין זה בסתירה לכך שלמצוה ישנה פעולה תמידית במשך כל היום.

ויתירה מזו – פעולה תמידית במשך כל השנה (גם לאחר זמן החג והמצוה). ודוגמא לדבר – ממצות סוכה: הגם שהמצוה היא דוקא בשבעת ימי החג (ויתירה מזו, שהזמן דחג

המובא בנוגע לקרבן תמיד (שמקריבים פעמיים ביום), שיש לו פעולה תמידית על כל היום על כל הזמנים – כידוע³⁷ ש"תמיד של שחר הי' מכפר על עבירות הלילה ותמיד של בין הערביים על של יום³⁸ וכן מדי יום ביום לעולם".

דוגמא לדבר – מכמה מצוות:

(א) מצות ציצית³⁹: אע"פ שהחיוב דציצית הוא במשך כל שעות היום כאשר לובשים בגד של ד' כנפות – מקיימים את המצוה (כל זמן היום) עי"ז שלובשים אותו פעם אחת בזמן מסויים ביום (כשמברכים עליו את הברכה), וקיום המצוה נמשך כל היום כל זמן שלובשים את הציצית.

(ב) מצות צדקה⁴⁰: אע"פ שמצות צדקה חיובה במשך כל המעט-לעת (כשפוגשים עני, אפילו אותו עני), כמ"ש⁴¹ "פתוח תפתח את ירך לו", "נתון תתן לו", "אפילו מאה פעמים"⁴² (שזה כולל גם יותר ממאה פעמים⁴³) – אעפ"כ נקבע זמן מסויים וקבוע ביום לנתינת וקבלת צדקה (בכדי להקל על העניים), ע"ד דברי המשנה⁴⁴ "שלש אבעות ביום בשחר ובחצות ובמנחה".

(37) אגה"ת פ"א.

(38) ברכות כו, א.

(39) להעיר משייכותה לנר חנוכה – ע"פ מ"ש

בשאלתות (כו): מזוהה מימין ונ"ח משמאל ובעה"ב בטלית מצויצת באמצע. ובשורת מהר"ל סס"מ

מסיים בזה: ולקיים החוט המשולש כו'.

(40) להעיר משייכותה לנר חנוכה – ראה לקו"ש ח"ה ע' 443.

(41) ראה טו, ח. יו"ד.

(42) ספרי ויל"ש עה"פ. הובא בפרש"י (עה"פ

"נתון תתן לו"). וראה בארוכה לקו"ש ראה תשמ"ט. וש"נ.

(43) ראה פיה"מ להרמב"ם ב"מ פ"ב מ"ט.

חולין פ"ב מ"ג. דקדוקי רש"י (באר רחובות) בפרש"י שם. וראה לקו"ש שם ש"ה.

(44) פאה פ"ד מ"ה. הובא להלכה – רמב"ם הל' מתנות עניים פ"ב הי"ז.

(45) מנחות מג, א. רמב"ם הל' ציצית פ"ג ה"ז.

טשו"ע א"ח רס"ח.

(46) ברכות לה, ב.

(47) ראה שבת יא, א. טשו"ע (דאדה"ז) א"ח

סו"ס קו. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ד-ה.

(48) מנחות צט, סע"ב. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ג ס"ד (וראה שם פרטי דינים בזה).

(49) יהושע א, ח.

(50) מנחות שם.

(51) וראה בארוכה לקו"ש ח"ג ע' 1004 ואילך.

(52) מו"ק ט, ב. רמב"ם הל' ת"ת פ"ג ה"ד. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ג.

ממעל ממש" 56, שמזה בהיותו "חלק אלוקה ממעל", ש"אלוקה ממעל" הוא למעלה ממדידה והגבלה, בהיותו "חלק אלוקה ממעל", ש"אלוקה ממעל" הוא בל"ג, והעצם כשאתה תופס בחלקו אתה תופס בכולו 57.

עפ"ז נשאלת השאלה: כיצד ניתן לצוות על יהודי – שהוא "חלק אלוקה ממעל ממש" 56 שלמעלה ממדידה והגבלה – שעבודת ה' שלו צריכה להיות בהגבלה, "לא תוסיפו"?

ןזה שנשמתו של יהודי נשלחה למטה בגבול העולם הזה – אין זה בסתירה להבל"ג של היהודי, כיון שיהודי, גם בהיותו למטה, עומד תמיד למעלה מגדרי העולם (כדלקמן ס"ח); אבל כיצד ניתן להגביל יהודי בעבודת ה' שלו, שקיום המצוות שלו צריך להיות בהגבלה?]

וי"ל הביאור בזה:

מובן שלא שייך שתהי' הגבלה בעבודת ה' בתומ"צ של יהודי ח"ו, כיון ש"אני נבראתי לשמש את קוני" 58, הרי בהכרח לומר שכל זמן ובכל מקום ובכל מצב יכול הוא לעבוד ועובד בפועל את הקב"ה ע"י קיום התומ"צ.

אלא שההגבלה דמצוות היא, שבאופן העבודה גופא מתחלקות המצוות, שהנן ציווים ליהודי כיצד עליו לקיימם בעולם, בהתאם לגדרי הבריאה, בגדרי הזמן והמקום.

אבל הנקודה הכללית והפנימית של כל מצוה וכל המצוות היא למעלה ממדידה והגבלה – הן מצד היהודי: עבודת ה' – "לשמש את קוני", והן מצד המצוות – קיום רצון העליון,

הסוכות גורם ופועל את המצוה) – הרי "סוכה ישנה", "שעשאה קודם לחג שלשים יום", "אפילו מתחלת השנה" – כשרה (אפילו לדעת ב"ש "אם עשאה לשם חג" 53. ז.א. שגם באמצע השנה ישנו (ונמשך מחג הסוכות) ענין הסוכה (אע"פ שהמצוה קשורה דוקא עם שבעת ימי החג).

ועפ"ז יש לומר שעד"ז הוא גם במצות נר חנוכה, שקשורה והינה זכר לנרות המקדש ("נר תמיד"), ואדרבה: יש לה מעלה לגבי נרות המקדש (אע"פ שהיא מצוה מדרבנן), מעלה בענין התמידות ונצחיות – כמבואר ברמב"ם 54, שנרות חנוכה "אינן בטלין לעולם" (משא"כ נרות המקדש נתבטלו, ובפרט לאחר חורבן בית המקדש), מדליקין נרות חנוכה "אף לאחר חורבן בגלותינו".

ומזה מובן, שבנר חנוכה מוגש יותר ענין התמידות הנ"ל: הגם שנר חנוכה הוא מצוה שהזמן גרמא, במשך שמונה ימים, ורק במשך זמן קצר ביום – אין זה שולל את פעולתו הנמשכת, בכל המעט-לעת דימי חנוכה (גם לאחר שיעור ההדלקה), במשך כל ימי השנה, וכל השנים.

ד. וצלה"ב מהי ההסברה בזה, שמצוה פרטית – הקשורה במדידה והגבלה בזמן (ומקום), עד שנצטוונו "לא תוסיפו" 55 – יש לה פעולה תמידית על כל הזמנים?

ויובן זה בהקדים שאלה כללית דומה בנוגע לבנ"י בכלל:

נשמתו של כל יהודי (גם בהתלבשותה בגוף) היא "חלק אלוקה

(56) תניא רפ"ב.

(57) כתר שם טוב (הוצאת קה"ת) הוספת

סקט"ז. וש"נ.

(58) משנה וברייתא סוף קידושין.

(53) סוכה ט, א – במשנה.

(54) ר"פ בהעלותך.

(55) ואתחנן ד, ב. ועד"ז בפ' ראה יג, א.

ש"עסק התורה ומצות והתפלה הוא ג"כ ענין מסירת נפש ממש", ובלשון הידוע – מסירת הרצון, שבזה יש מעין דמסירת הנפש כולה דיהודי, שהוא "חלק אלוקה ממעל ממש" (למעלה ממדידה והגבלה).

מכל הנ"ל יוצא, שכשם שיהודי – "נר ה' נשמת אדם"⁶⁶ – הוא למעלה ממדידה והגבלה, כך הם גם המצוות – "נר מצוה" – שאיתן הוא עובד את הקב"ה – למעלה ממדידה והגבלה (וענין הגבול שבהם הוא רק בצירור הפרטי שלהם). לכן ההגבלה דמצוות, וד"לא תוסיפו", אינה בסתירה להבל"ג דיהודי ודעבודתו.

ועפ"ז מובן, שכל מצוה שמקיימים (למרות ההגבלה שבזה בזמן ומקום) היא באמת ענין שלמעלה ממדידה והגבלה, ולכן, הרי היא נמשכת באופן תמידי גם לאחר זמן קיום המצוה בפועל⁶⁷ (וכמאמר⁶⁸ קדושה לא זזה ממקומה).

ה. אמנם ענין הבל"ג שבמצוות אינו נמצא בגלוי למטה בכל מצוה⁶⁹; המעלה דמצוות נר חנוכה היא – שענין התמידיות ובל"ג שבמצוות נמצא בה בגלוי גם למטה, לעיני בשר:

(א) מצוות נר חנוכה מתבטאת בהדלקת נר, המביא אור גשמי בבית

וה(מצוה מלשון) צוותא וחיבור⁵⁹ עם הקב"ע, והן – המשכת וגילוי אלקות למטה ע"י קיום המצוות; אלא שהנקודה הכללית גופא – שלמעלה ממדידה והגבלה – מתחלקת לפרטים, כנ"ל.

ןיש לומר שענין זה מתבטא גם בכך שכל המצוות הנן חלק מהתורה (וגילוי המצוות הוא ע"י תורה), ש"ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים"⁶⁰, עד למעלה מכל מדידה והגבלה].

והנקודה הבלי גבולית במצוות (נמצאת לא רק בקיום כל המצוות יחד, אלא שהיא) משתקפת בקיום כל מצוה פרטית – כיון שכל מצוה (גם כמצוה פרטית) כוללת את כל שאר המצוות, כמובן מהדין⁶¹ ש"העוסק במצוה פטור מן המצוה", כיון שזה "כמו שמקיים גם זה" (המצוה השני)⁶², וכמבואר בכ"מ⁶³ שרצון העליון בכל מצוה פרטית הוא (לא רק כפרט מן הכלל, אלא גם) חלק מן העצם – הרצון בתרי"ג מצוות (שהוא בל"ג, למעלה מהתחלקות).

ויש לומר יתירה מזו: גם כאשר יהודי מקיים מצוה פרטית כפי שהיא בצירור דמדידה והגבלה (בזמן ומקום) שלה – הרי זה רק בנוגע לכמות וגשמיות המצוה, אבל אופן ואיכות קיום המצוה, כפי שהיא נעשית ע"י יהודי, "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך"⁶⁴, היא למעלה ממדידה והגבלה. וכמבואר בתניא⁶⁵,

(59) לקו"ת בחוקותי מה, ג. דרך חיים שער התפלה (נב, טע"ב). סו"מ תרי"ז ע' נב. ה"ש"ת ע' 73 ואילך. ה"תש" ע' 71 ואילך. ועוד.

(60) איוב יא, ט.

(61) סוכה כה, א.

(62) צפע"נ כללי התורה והמצוה בערכו.

(63) המשך תוס"ו ע' תקכב. המשך תער"ב ח"ב

ע' א"פא. ועוד. וראה גם לקו"ש חכ"ה ע' 428.

וישלה תשמ"ז ס"ז. ס' השיחות תשמ"ט ח"ב ע' 643 הערה 21.

(64) ואתנתן ו, ה.

(65) פמ"א (נח, א).

(66) משלי כ, כז.

(67) ועפ"ז י"ל הביאור בעומק יותר ברברי הרמב"ם בהקדמתו לספר המצות שרש שלישי, שמנין התרי"ג מצוות הן המצוות "הנהוגות לדורות" ("שאינן ראוי למנות מצוות שאין נהוגות לדורות"), כי התוכן פנימי של כל התרי"ג מצוות הוא – ענין הבל"ג והתמידיות שבהן (לדורות).

(68) ראה ע"ח שער ד פ"ג. של"ד פ"ג. של"ה

פ"א. אגה"ק ביאור לסי' ז"ך (קמו, א).

(69) ולכן "יחוד זה למעלה הוא נצחי כו' אלא

שלמטה הוא תחת הזמן ובאותה שעה לברדה שעוסק

בה בתורה ובמצוה" (תניא פכ"ה).

הלמעלה ממדידה והגבלה דנר חנוכה – שהוא יוצא מגבול הקדושה ומגיע גם בחוץ⁷¹.

ולהוסיף, שכמו"כ הי' "בימים ההם", בזמן שבו אירע הנס דחנוכה – "והדליקו נרות בחצרות קדשך"⁷², שנוסף על זה שהי' ביהמ"ק וקדושת ביהמ"ק, עד לקדש הקדשים בעצמו, יצאו מהמדידה והגבלה דקדושה (וקדש הקדשים) והדליקו נרות מחוץ לביהמ"ק, "בחצרות קדשך", שחצר⁷⁸ (שאינו בית) מורה על המשכת האור גם למטה מטה⁷⁹.

ועד"ז רואים זאת גם בכך שזמן ההדלקה הוא "משמשקע החמה"²⁵ (לא כנרות המקדש שהדליקו מפלג המנחה, שעה ורביע קודם השקיעה⁸⁰) – הוספה בהשפעת אור הקדושה גם בחושך העולם.

(ד) מספר נרות חנוכה הוא שמונה (יותר מ)שבעת) נרות המקדש). ומבואר בכ"מ⁸¹ שזה קשור עם כך ששמונה הוא למעלה מן ההיקף של שבעה, אלא שומר את ההיקף⁸² – כיון שבתנוכה הגילוי הוא למעלה מסדר השתלשלות, גילוי שלמעלה ממדידה והגבלה אפילו דהיקף דקדושה (שבעה), כנגד שבעת נרות המקדש⁸³.

ובמקום שבו מדליקים אותו, באופן שכאו"א יכול לראות זאת בגלוי ("לראותן (בלבד)"⁷⁰). וזה מורה בגלוי – איך שע"י מצוה מתוסף אור בחיי היהודי, ואור אמיתי – הוא האור האלקי, הארה קדושה, "נר מצוה ותורה אור" – וזה מבטא בגלוי את התוכן הכללי של כל המצוות: להמשיך ולגלות את האור האלקי כאן למטה⁷¹.

ונוסף לזה: אור (גשמי) קשור והינו משל לאור א"ס – בלי גבול שלמעלה⁷². תכונת האור היא – שהוא מתפשט בלי מדידה והגבלה, ובאופן שיכולים להדליק נר מנר עד א"ס (באופן שלא חסר כלום בנר הראשון)⁷³.

(ב) ובזה גופא הדלקת נרות חנוכה היא באופן ד"מוסיף והולך" מיום ליום⁷⁴ – תנועה דהוספה באור, באופן שלמעלה ממדידה והגבלה (דקדושה) מהיום שלפני זה.

ולהוסיף, שבזמן הזה ה"מנהג הפשוט"⁷⁵, שכאו"א מדליק נרות חנוכה באופן דמוסיף והולך – "מהדרין מן המהדרין"⁷⁶, שמורה גם על הוספה שלמעלה ממדידה והגבלה אפילו על דין תורה (החייב ע"פ דין), ולא רק הידור אחד, אלא מהדרין מן המהדרין.

(ג) מקום ההדלקה הוא "על פתח ביתו מבחוץ"⁷⁷ – המורה שההשפעה דאור הקדושה ("נר מצוה ותורה אור") צ"ל, נוסף על עצמו ועל בני ביתו, גם בחוץ, בסביבתו. שאף זה מבטא את

70) נוסח "הנרות הללו".

71) ראה גם לקו"ש ח"כ"ע' 511. ובכ"מ.

72) ראה לקו"ש ח"ז'ע' 154.

73) ראה שמו"ר ספלו"ו. תו"א פירשתנו לט, ג.

סה"מ תקס"ב ע' קיא. אוה"ת נ"ך משלי ע' תקפ.

74) שבת כא, ב. שו"ע או"ח סתרע"א ס"ב.

75) רמ"א שם.

76) שבת שם.

77) שבת שם. רמב"ם הל' חנוכה פ"ד ה"ז.

וראה תושו"ע שם ס"ה.

78) ולהעיר שלדעת רש"י (שבת כג, ב) מדליקין נרות חנוכה "על פתח ביתו מבחוץ" – "בחצירו, דבתייהם היו פתוחין לחצר". וראה ד"ה נר חנוכה עטר"ת.

79) ד"ה בכ"ה בכסלו תר"ס (ע' עה). וראה אוה"ת דברים ע' בישראל.

80) נסמן בסה"מ מלוקט ח"ב ע' זי בהערה.

81) אוה"ת חנוכה דש, ב. שם כרך ז ד"ה לה"ע חנוכה (תתסכ, א"ב). ד"ה בכ"ה בכסלו תר"ס (ע' סג. עו). ד"ה נ"ח תרפ"ה (ע' קד). ד"ה מאי חנוכה תשא"א (ע' 59). ד"ה ת"ר תשל"ח (סה"מ מלוקט ח"ב ע' זי). ובכ"מ.

82) שו"ת הרשב"א ח"א ס"ט.

83) ראה עד"ז בס' מנורת המאור הנ"ל הערה 5 ח"ב ספ"א.

והגבלה דקדושה, ד"נר מצוה ותורה אור"; זה גילה את ענין הבלי גבול שיטנו ב"נר מצוה ותורה אור".

ו. ועפ"ז מוכן מדוע "הרגיל בנר (חנוכה) הויין לי" בניס תלמידי חכמים" – כיון ש"על ידי נר מצוה" דחנוכה "בא אור דתורה", הבל"ג דתורה – כמבואר⁸⁶ שזוהו ע"ד המעלה ד"במחשכים הושיבני – זה תלמודה של בבל"⁸⁷, שדוקא ע"י החושך דקושיות והעלמות בתלמוד בבלי מתגלה הבלי גבול דתורה, בלי גבול הפירושים שישנם בתורה, שהיא "ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים", ולמעלה מזה – בלי גבול ממש,

[וכידוע הסיפור⁸⁸, שאדה"ז רצה לתת להצמח-צדק תורה במתנה, והצ"צ לא רצה לקחת, מהטעם שרצה לקבלה ע"י יגיעה ועבודה בכח עצמו; לאחמ"כ התחרט וחשב שהי' צריך לקחת, כיון שככל שמקבלים תורה במתנה – ומזה משמע – אפילו "תורתו אומנתו" ואפילו כל הפירושים שבתורה שנאמרו עד אז – תמיד ניתן להוסיף יותר (בכח עצמו)].

ולכן "הויין לי" בניס תלמידי חכמים", לא רק גילוי התורה שלו ובדור שלו, אלא גם בדור שלאחרי זה, ובדור אחר דור עד סוף כל הדורות.

וי"ל ש"נר מצוה" דחנוכה מגלה את ענין הבלי גבול גם בכל המצוות (נוסף על התורה), כנ"ל – שכל המצוות הן באמת למעלה ממדידה והגבלה, ובכל הפרטים הנ"ל: (א) הן ממשיות את האור האלקי למטה, (ב) באופן דמוסיף והולך ואור, (ג) (על פתח ביתו) מבחוץ – שצריכים להאיר את הסביבה עם "נר מצוה ותורה אור".

86) שערי אורה שם פנ"ד ואילך.

87) סנהדרין כד, א.

88) ראה לקו"ש חכ"ד ע' 561. ובכ"מ.

ןאפילו בלילות הראשונים דחנוכה כשלא מדליקים את שמונת הנרות, אבל יודעים כבר בתחלת חנוכה שיהיו שמונת ימים⁸⁴].

ולהעיר, שלכמה גירסאות בשנה הראשונה כשהי' נס חנוכה – שכשבני חשמונאי "נכנסו לביהמ"ק, מצאו שם שמונה שפודין של ברזל, וקבעו אותם והדליקו בתוכם נרות"⁸⁵.

ומטעם זה גופא (שחנוכה קשור עם למעלה מגבול דקדושה) יש לחנוכה כח להמשיך את אור הקדושה גם למטה מגבול הקדושה – "על פתח ביתו מבחוץ", עד בחושך העולם (תשקע החמה).

ויש לומר, שהכח ע"ז שנר חנוכה פועל למעלה ממדידה והגבלה הוא מכיון שהנס בא לאחרי הירידה הגדולה דגזירות היוונים, וע"י התגברות בני" בתומ"צ מתוך מסירת נפש נגד החושך, הרי זה פעל גילוי שלמעלה ממדידה

84) ובפרט להסברא דימי חנוכה "הם מציאות אחת" (ראה בזה צפע"נ מהר"ת נט, ג – נעתק בצפע"נ כללים בערכו. וראה לקו"ש חכ"ה ע' 243).
85) פסיקתא רבתי רפ"ב – כמה מפרשים שם גורסים "שבעה" (כפי שהוא במגילת תענית פ"ט – נעתק גם באור זרוע ח"ב ס"שכ"א). אבל כ"ה (שמונה) בפסיקתא שלפנינו. וכן הובא במהר"ץ חיות שבת כא, ב*. צפע"נ על הרמב"ם הל' חנוכה פ"ג ה"כ**.

* ושם כ' דהך "שבע" שבמג"ת הוא ט"ס וצ"ל "שמונה". ובוה מתרין קושיית הביי הידועה (טוא"ח סתר"ע) – "ראינו ענין חדש דשמונה ימים הם בשביל שמונה שפודין שמצאו".

** אלא דשם כ' ילמה לן שמונה. וצ"ל כך דאז לא הדליקו רק נר מערבי לבד. והשפודין הוה כמו גולמי כלי מתכת דלא מקבלי טומאה. רק כיון שדלק בו יום אחד שוב מקרי עליו שם כלי וכמו איסורו חושבו דבכורות דף י"ד וכ"מ ולכך למחר ה"י צריך שפוד חדש, ע"ש.

אבל בפנימיות הענינים י"ל שהענין דמציאת שמונה שפודין מרמז על גילוי בחי' שומר את ההיקף (ובפרט ענפ"ש במפרשים על הפסיקתא שם (זרע אפרים, ועוד) דיוק הל' "מצאו" (ודלא בכמג"ת (שלפנינו) "שפודין של ברזל בידיהם") – שהמציאה היתה נס).

ש"ולא זכר גו"ו הוא בקשר עם חלומו בבית האסורים, שם ה' ביחד עם יוסף, "מקום אשר אסירי המלך אסורים"⁹⁶:

מענין הגבול בתורה נמשך ונשתלשל לאחרי ריבוי צמצומים כו' גם הגבול דעולם (דאסתכל באורייתא וברא עלמא⁹⁷). וי"ל שהגבול דעולם מרומז ב"בית האסורים"; ובזה גופא מתוספת ההגבלה דחלום, שמורה על ענין הגלות ("היינו כחולמים"⁹⁸), שבגבול דעולם הזה עצמו – מתוסף גבול בתוך גבול, החלום דגלות.

ומצד הגבלה ומיצר זה, נעשה אח"כ ענין השכחה (בחי' מקץ⁹⁹), "ולא זכר גו' את יוסף וישכחהו", וזה מביא את המדידה והגבלה ד"מקץ שנתיים ימים", כנ"ל.

אמנם ענינו של יוסף הוא למעלה ממדידה והגבלה, למעלה מהענין ד"מקץ". לכן נעשה "ויהי מקץ" לשון עבר, שענין הקץ וגבול נשאר ענין שבוער – כל ענינו הוא רק לפי שעה, והתכלית בזה היא שיוסף יצא מבית האסורים באופן נעלה יותר (מקודם הירידה) – "מבית האסורים יצא למלוך"¹⁰⁰, היציאה ממדידה והגבלה (בית האסורים) למעלה ממדידה והגבלה (מלך), אמיתית ענינו ודרגתו של יוסף.

ח. מזה מובן גם הלימוד לכל יהודי:

כל יהודי נקרא על שם יוסף¹⁰¹. היות יוסף בבית האסורים, "מקום אשר אסירי המלך אסורים" מרמז גם על בית האסורים דעולם הזה הגשמי וגוף

ז. ע"פ הנ"ל יובן גם הקשר עם הפרשה דשבת חנוכה (ורוב שבתות חנוכה) – "ויהי מקץ":

דובר פעמים רבות שכל מלה בתורה כשלעצמה (בלי קשר לכך שמלה זו היא חלק מהמשך הענין) מכילה תוכן ומבטאת לימוד.

תיבת "מקץ" מרמזת (ומורה) על ענין הקץ וגבול (כפרש"י: וכל לשון קץ סוף הוא).

בזה גופא אחד הפירושים⁸⁹ שזהו קץ לגריעותא. והפירוש ב"ויהי מקץ שנתיים ימים הוא⁹⁰, שע"ז ש"ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו"⁹¹ נעשה קץ והגבלה בהענין ד"שנתיים ימים", בחי' התורה שעל"י נאמר⁹² "וראה" שעשועים יום יום", "אלפיים שנה קדמה תורה לעולם"⁹³, כיון שבתורה ומצוות מצ"ע – הגם שלמטה נמצאים הם במדידה והגבלה – מאירה בהם בגלוי בחי' שלמעלה ממדידה והגבלה⁹⁴ – דרגת יוסף, "שיוסף תענוג עליון לאין שיעור למעלה ולמטה, וע"כ נק' יוסף לשון תוס' וריבוי בלי גבול כלל כו"⁹⁵; אבל ע"ז ש"ולא זכר שר המשקים את יוסף גו", שבתורתו לא מאירה השמחה והתענוג האלקי (שלמעלה ממדידה והגבלה), אלא תענוג האדם (המוגבל), נעשה "מקץ שנתיים ימים", קץ וגבול לבחי' שנתיים (אפילו) דתורה.

ולוהוסיף, שזוהי גם השייכות לזה

89) זח"א ריש פרשתנו. וראה אוה"ת ריש פרשתנו שמביא ב' הפירושים: קץ למעליותא, קץ הגלות (קץ הימין), וקץ דשמאלא.

90) תר"א ריש פרשתנו (לא, ב. לב, ג). תר"ח שם (דרוש הא' – פ"ט"ו"ד. דרוש הב' – פ"ז. פי"ז).

91) ס"פ וישב (מ, כג).

92) משלי ח, ל.

93) ראה מדרש תהלים צ, ד. ב"ר פ"ח, ב.

תנחומא וישב ד. ושי"ג זח"ב מט, א.

94) תר"ח שם פ"י (פא, ג).

95) תר"ח שם פי"ז (פז, א).

96) וישב לט, כ.

97) זח"ב קסא, א"ב.

98) תהלים קכו, א.

99) זח"א שם (קצג, ב).

100) קהלת ד, יד. קה"ר (פרש"י ומצו"ד) שם.

ב"ר פרשתנו פפ"ט, ג.

101) תהלים פ, ב ובפרש"י.

ומזה ישנו גם לימוד מיוחד: כיון שהתורה מצוה ש"דינא דמלכותא דינא, הרי מובן שאין זה משום שבטלים ח"ו לפני המלכות, אלא שזו גופא הדרך להחדיר תורה ומצוות במדינה ומלכות, ע"י ניצול חוקי המדינה להפצת צדק ויושר, ז' מצוות בני נח¹⁰⁷, ותרי"ג מצוות לבנ"י, ולהראות בכל המדינה ש"יוסף" – זה שמתנהג ע"פ הוראות התורה – הוא המלך ובעה"ב בשליחותו של הקב"ה, בעה"ב על העולם כולו.

ענין נוסף מובן מזה: כיון שהתורה מצוה ש"דינא דמלכותא דינא, לא תתכן מציאות שהנהגה ע"פ הוראות התורה והשו"ע תזיק למדינה, אלא אדרבה: עי"ז יתוסף בטובת ותועלת המדינה. אע"פ שלפעמים לא רואים זאת מיד בגלוי, צריכים לעיין ויראו איך שדרך התורה היא טובת המדינה האמיתית.

עד שמגלים בכל העולם ש"והי' ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהי' ה' אחד ושמו אחד"¹⁰⁸, "והיתה לה' המלוכה"¹⁰⁹, כל העולם עם כל נימוסי המדינה והמקום (ע"פ השו"ע) הנם אמצעי – לגלות מלכותו ית' בכל העולם.

ט. ויש לקשר זה גם עם הקריאה בתורה בימי החנוכה דהקרבת הנשיאים לחנוכת המזבח. ובוה גופא – היום הוא יום ונר רביעי דחנוכה, שהנשיא הוא "נשיא לבני ראובן"¹¹⁰, בכור השבטים: נשיאים בכלל, ובמיוחד – בכור השבטים, שבכור ("ראשית אוני"¹¹¹)

הגשמי שבו נמצאים "אסירי המלך" – כל יהודי, שאת נשמתו שלח הקב"ה, מלך מלכי המלכים, לבית האסורים דגוף המוגבל בעולם המוגבל, עד – שזה נתן מקום לענין החלום דגלות.

אבל אין זה מקומו האמיתי של יהודי, כיון שהנשמה היא למעלה מכל מדידה והגבלה, כנ"ל.

ויש לומר, שענין זה מרומז גם בשמו יוסף ע"ש "יוסף ה' לי בן אחר"¹⁰²: ירידת הנשמה למטה בגוף מוגבל ועולם מוגבל היא ענין של "אחר" עבור הנשמה – דבר זר, בית האסורים, כיון שמציאותו האמיתית של יוסף היא בל"ג. הכוונה בירידת הנשמה למטה בבחי' אחר היא, בכדי שהנשמה תתלבש לפי שעה בהגבלות הגוף והעולם, באופן ד"אזלית לקרתא הלך בנימוסא"¹⁰³, ובלשון ההלכה¹⁰⁴ – "דינא דמלכותא דינא", והפירוש בזה אינו שנעשה בטל ח"ו לגבי הקרתא ונימוסי הקרתא, אלא אדרבה: כיון ש"מה' מצעדי גבר כוננו"¹⁰⁵, הרי זה שהוא נמצא בבית האסורים הוא בהשגחה פרטית ובשליחותו של הקב"ה¹⁰⁶, בכדי שימשיך אלקות במדידות והגבלות של מקום זה, עי"ז שמנצל נימוסי המקום והעיר (באופן המתור ע"פ שו"ע) למילוי שליחותו בעולם, עד שנעשה בעה"ב ומלך על המקום – "יצא למלוך".

ואז מתגלה איך שזה "ויהי מקץ" לשון עבר, וקץ וגבול קשור עם חלום – רק ענין שבעבר שהי' מלכתחילה אמצעי לגלות את כח הבלי גבול של היהודי.

102 ויצא ל, כד.

103 שמו"ד פמ"ז, ו.

104 גיטין יו"ד, ב. ויש"נ.

105 תהלים לו, כג.

106 ראה "היום יום" ח"י אלול. כש"ט

הוספות ס"ג. וראה גם כש"ט סקכ"ה. "היום יום" י"ד חשון. וראה גם שם יו"ד תמוז. ובכ"מ.

107 כפס"ד הרמב"ם ה' מלכים פ"ח ה"י.

108 זכרי' יד, ט.

109 עובדי' בסופו.

110 נשא ז, ל.

111 ויחי מט, ג.

הגאולה¹¹⁴: סיבת היו"ט היא נס פך השמן שאירע בקשר עם הדלקת המנורה בביהמ"ק, ולאחמ"כ היתה חנוכת המקדש ע"י החשמונאים (פינו את היכלך וטהרו את מקדשך). הרי זה מזכיר מיד ליהודי, ומוסיף אצלו עוד יותר באחכה לו בכל יום שיבוא ובנין וחנוכת ביהמ"ק השלישי, והדלקת המנורה ע"י אהרן כהן גדול, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו. יא. וע"פ המבואר לעיל, יש להוסיף ביאור בזה:

הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו מבטאת את שלימות וגילוי כל מעשינו ועבודתינו בתורה ומצוות. אז תהי' השלימות דקיום המצוות – "ושם נעשה לפניך כמצוות רצונך".

ובסגנון אחר: בימות המשיח יהי' הגילוי האמיתי דכל התומ"צ – הענין דגילוי אלקות, וגילוי הבלי גבול שבתומ"צ, כנ"ל (ס"ד).

וזהו הטעם לאחכה לו בכל יום שיבוא, בלשון הרמב"ם: "מפני זה נתאוו כל ישראל כו' לימות המשיח כדי שיניחו ממלכות שאינן מניחות להן לעסוק בתורה ובמצוות כהוגן" מעבודת בני" בזמן הזה בתורה ומצוות.

ועפ"ז מובן גם שהאחכה לו הוא ענין תמיד, כיון שבזה מתבטאת הנקודה הפנימית, השלימות דכל עבודת ה' [והגם שאומרים זאת בתפלה בדיבור רק איזה פעמים ביום, הרי זה ע"ד הנ"ל שענין הקשור עם זמן קבוע יש לו פעולה תמידית בכל המעת-לעת, ובכל השנה ובכל הזמנים].

ויש לומר שזהו הטעם לכך שבני" (השקועים באחכה לו בכל יום שיבוא)

הוא זה שכל האחים צריכים לכבד וללמוד דוגמא ממנו – מזכיר ליהודי, שהוא – נשמתו, שהיא חלק אלקה ממעל ממש, היא הנשיא ובעה"ב ובכור האמיתי דכל העולם, "אתה בחרתנו מכל העמים"¹¹².

ולהוסיף, שגר רביעי דחנוכה מרמו על ד' רוחות העולם ש"נמצאים על כתפי" כל יהודי: בהיותו בעה"ב ומלך נושא הוא באחריות לכל העולם, להפוך את ד' רוחות העולם למ"ם סתומה (ע"ד צורת חניית ד' הדגלים דמחנה ישראל), ע"י תיקון והשלמת הרוח הצפונית שאינה מסובבת¹¹³, ולא להכניס שום ענין בלתי רצוי בתוך המ"ם סתומה.

י. בכל הנ"ל מתוסף ענין הכי עיקרי. ובהקדים: כאשר אדם שקוע בחזקה בענין מסויים, הרי טבע בן אדם, שכאשר באים ענינים נוספים הוא מחפש ומוצא – לכל לראש – את הנקודה המשותפת עם הענין שבו הוא שקוע (אע"פ שיכולים להיות בזה ענינים נוספים, וענינים עיקריים).

בנוגע לבני", ובפרט בסוף זמן הגלות (לאחרי שכלו כל הקצין, וכ"ק מו"ח אדמו"ר העיד שכבר עשו תשובה וסיימו הכל) – מונחים ומושקעים הם ב"אחכה לו בכל יום שיבוא", שבמשך כל היום (בכל יום) מחכים ומצפים לגאולה האמיתית והשלימה.

וכיון שבני" מתעסקים ושקועים בביאת המשיח – הרי מובן, שבכל ענין מחפשים לכל לראש את השייכות עם אחכה לו בכל יום שיבוא.

ובנדו"ד: בעמדנו בימי החנוכה – הגם שחנוכה כולל בתוכו כו"כ ענינים – מדגישים לכל לראש את שייכותו עם

(114) כידוע שכל המועדים בטלים לע"ל חין מחנוכה כו' (מדרש רז"ל – הובא באגרת השיל דרוש את מ'. ספר החיים ח"ג רפ"ז).

(112) נוסח התפלה דשלש רגלים.
(113) ב"ב כה, ריש ע"ב.

הקריאה בנוגע לנשיאים בכלל ובנוגע לנשיא שבט ראובן בפרט – מזכירה לו מיד שיהיו כל הנשיאים בגאולה האמיתית והשלימה, ואז יתגלה איך שבנ"י הם ה"בכור" דכל העולם כולו.

נר רביעי דחנוכה – מזכיר מיד את הגאולה הרביעית. שבה יהי' שלימות גילוי אלקות בכל ד' רוחות העולם, כנ"ל.

ויה"ר שמהדיבור בכל זה ואחכה לו בכלל – יבוא בפועל ממש: ביאת משיח צדקנו, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ויראו איך שאהרן מדליק את המנורה בביהמ"ק השלישי, וגם – "הדליקו נרות בחצרות קדשך", ותיכף ומיד ממש.

מחפשים בכל מצוה ויו"ט את השייכות עם ביאת המשיח – כיון שבימות המשיח יהי' שלימות הגילוי דאמיתית הענין במצוה ויו"ט זה.

וע"פ הנ"ל, שחנוכה קשור גם עם הגילוי ושלימות ד"נר מצוה ותורה אור", תומתק יותר השייכות דימי חנוכה עם ביאת המשיח.

יב. ועד"ז מובן גם בנוגע לפרשה שקוראים בשבת חנוכה: מיד כשיהודי שומע בקריאת התורה את המלה "מקץ" – מתעורר הוא: אהא! זה מרמז על קץ הגלות, וקץ הימים וקץ הימין, קץ הגאולה!

לאחמ"כ כאשר הוא קורא ושומע את ההפטורה – "ראיתי והנה מנורת זהב כולה גוי" – הוא שומע מיד שמדובר בנוגע לגאולה העתידה!¹¹⁵

(115) מדרש – הובא בלקו"ת בהעלותך לד, סע"ב.